

COMENTARII LA O ENCICLICĂ PAPALĂ IMPOTRIVA CARBONARILOR

de TITUS ROȘU

Revoluția franceză din 1789 a făcut să se zdruncine întreg sistemul feudal din Europa, dînd avînt mișcărilor revoluționare și acolo unde puterea absolutismului feudal părea de nezdruncinat. De aceea, Congresul de la Viena, prin care se instituie „o reacțiune absolută și înfricoșată, al cărui suflet conducător era Cabinetul din Viena,... și care... strînsese în coarde pe toate popoarele Europei...“¹, a trebuit totuși să promită popoarelor concesii. În condițiile noii tehnici, ale noilor relații ce se impun, capitalismul făcea să se destrame vechea bază economică a feudalismului și, în consecință, ideile și instituțiile lui. Burghezia este în fruntea mișcărilor revoluționare. Urmărind scopurile sale în cadrul unui stat nou, creat prin unire națională și independență, ea antrenează masele largi populare care trăiau în condiții grele de iobăgie, fără drepturi politice dar dornice de o viață mai bună. De aceea în egală măsură se împletesc interesele burgheziei dornice de a pune mîna pe puterea politică sau cel puțin s-o împartă cu feudalii, cu cele ale țărănimii, care luptă pentru pămînt și eliberarea de iobăgie. Acest fenomen era general în Europa centrală și nu e de mirare că mișcările revoluționare de la începutul veacului al XIX-lea vor avea un ecou atît de puternic și general.

Dar puternicele forțe ale reacțiunii „care strînsese în coarde pe toate popoarele Europei“, în frunte cu papalitatea, n-au înțeles să renunțe la privilegiile de veacuri. Prin Sfînta Alianță nu s-a făcut decît să se încerce o ultimă salvare a vechii orînduiri, unind monarhii Europei împotriva dreptului la viață liberă a popoarelor. Nimeni și nimic însă, nu se putea opune mersului înainte al societății. În acest scop, prințul Metternich a creat baza ideologică a reacțiunii. El impune necesitatea creerii unui absolutism lămurat care ar educa popoarele într-o perioadă lungă, pentru a fi în stare „deci atît de mature ca să știe a se folosi în-

¹ *Gheorghe Barițiu*, Părți alese din Istoria Transilvaniei, vol. I, Sibiu 1889, pag. 557.

țelegte de instituțiuni liberale, de presă, de reuniuni și parlamente”². Dacă programul lui Metternich a fost primit cu aplauze de către monarhi, el a fost întâmpinat cu ură de către toate popoarele, care vor lupta pentru a se elibera din „coardele” lui.

La Sfânta Alianță au aderat, într-un fel sau altul, toți monarhii Europei. Numai papa a declarat că nu e nevoie să mai adere formal, la Alianță, întru cât el s-a călăuzit întotdeauna după principiile ei. Într-adevăr, din documentul ce-l analizăm aci, reiese clar că papalitatea a îndeplinit rolul cel mai însemnat în descoperirea și înăbușirea luptelor de eliberare a popoarelor. În mina papalității era de altfel cea mai întinsă și bine organizată rețea de informații și reprimare, reprezentată prin însăși organizația bisericească. De altfel și caracterul „universal” îi da posibilitatea îndeplinirii acestui rol atât de însemnat. Măsurile de oprire ale papalității vor fi simțite în toate țările Europei. E și de înțeles într-o lume în care mistica și analfabetismul stăpîneau oamenii. Ce altă pedeapsă mai grozavă trebuia să li se promită acestor oameni, care ar îndrăzni să se ridice împotriva orînduirii „lăsată de sus”, decît „mînia puternicului dumnezeu și a sfinților...” pentru a se închina atotputerniciei stăpînilor pămînteni...?! De aceea nu e de mirare, dacă aceste măsuri luate din partea papalității, au ajuns, prin intermediul episcopiei greco-catolice din Oradea, și în Bihor, unde la începutul veacului al XIX-lea, colosea o adîncă nemulțumire în rîndurile poporului român asupra.

Toluși, viața, ca și lupta pentru libertate a popoarelor, n-au putut fi înăbușite nici de blestemele papii sau ale patriarhului din Constantinopol, și nici de represiunile monarhilor absoluți.

Începutul mișcărilor revoluționare de după Congresul de la Viena l-au făcut în răsărit eteriștii iar în apus societatea carvonarilor din Italia. Dacă de eteriști Habsburgii s-au putut apăra mai bine prin întărirea granițelor dinspre Moldova și Țara Romînească, carvonarii, cari s-au organizat și activat în Italia, de unde s-au răspîndit în tot imperiul, au dat mult de lucru autorităților laice și bisericești. Ei au provocat răscoale în Piemont, Portugalia, Spania, necesitînd măsuri excepționale din partea Sfintei Alianțe. Se pare că organizații revoluționare ale carvonarilor au luat ființă și în Transilvania, după cum reiese din ordinele date către regimentul de grăniceri din Năsăud. Mai mult, pe teritoriul Transilvaniei și-au dat mîna ambele mișcări revoluționare, Habsburgii fiind nevoiți, așa cum se va vedea mai jos, să ia măsuri împotriva amîndurora.

² *Gheorghe Barițiu*, op. c. p. 563.

Cartea Apostolică a papei Pius al VII-lea, în care se afurisește societatea de obște a carbonarilor, ca și de altfel, alte documente descoperite în vremea din urmă, aruncă o lumină destul de clară asupra stărilor social-politice de la noi, la începutul veacului al XIX-lea. Exemplarul enciclicei de care ne ocupăm a fost găsit în arhiva fostei parohii gr. cat. din Sintandrei (raionul Oradea). De pe foaia de titlu se vede că enciclica a fost tipărită în limba română în 1824, când a și fost răspîndită și înregistrată la parohia Sintandrei. De aci se poate trage concluzia că mișcările revoluționare au continuat după 1821, și, se pare, cu mai mare intensitate, mai ales în Transilvania, dar și în aceste părți mărginașe. În orice caz enciclica papală este născută o verigă din lanțul unor măsuri de reprimare luate împotriva popoarelor, ce vor să se elibereze și care vor porni într-un iureș de nestăvilire la 1848.

Dar capitalismul, cît și de altfel războaiele lui Napoleon, care au devastat regiuni întregi, „detronînd regi și duci, în fine a scos din posesiune întregul popor, din averea sa... și nu s-a sfiit mai departe de a persecuta biserica...”³ a făcut să se producă schimbări nu numai în viața economică a Transilvaniei, ci și în structura ei socială.

În Transilvania în această vreme încă nu se poate vorbi despre un puternic avînt al capitalismului. Marea proprietate laică și bisericească era încă stăpînitoare și ținea în mînă frînele conducerii de stat. Totuși nu se poate trece cu vederea peste începutul promițător al capitalismului și burgheziei. Amintim doar că puternicele colonii de negustori macedo-romîni și greci din Oradea, Beiuș, Diosig, au antrenat și elemente locale, și au fost în stare încă de la finele veacului al XVIII-lea să construiască biserici de proporții mari, să înființeze și să susțină școli pentru copiii lor. Astfel negustorii din Beiuș cer în 1808 dreptul de a înființa o școală a lor separată argumentînd că „s-au înmulțit și au posibilitatea”. În această școală se vor preda limbile greacă și română, pe lîngă matematică⁴. Acești negustori fac comerț intens cu grîne, vite, coloniale, dînd și bani împrumut. Începutul veacului al XIX-lea se caracterizează tocmai prin descompunerea treptată a feudalismului și trecerea spre o nouă orînduire: cea capitalistă. Lenin arată însă că: „...în epoca prăbușirii feudalismului și a absolutismului, mișcările naționale devin mișcări de masă, atrăgînd în arena politică, într-un fel sau altul, toate clasele populației”⁵. De aceea nu e de mirare că în această perioadă în

³ Apelul către marii proprietari din jud. Bihor de a participa la războiul contra lui Napoleon din 26 apr. 1799 (Arhiva Muzeului regional Oradea. Dosar 1).

⁴ Documentul original în posesia d-lui Dr. Ioan Papp din Beiuș.

⁵ V. I. Lenin, Opere alese, vol. I, partea II-a, p. 290.

avîntul luptelor vechii orînduiri, se impun și motive de ordin național pe lîngă cele economico-sociale.

Între anii 1811—1834 Habsburgii guvernează cu puteri depline numind și înlăturînd din funcții după bunul plac. În felul acesta, orice mișcare putea fi imediat înăbușită. Cu toate aceste „revoluții sîngeroase“ nu s-au întîmplat „cum zice Barițiu, el amintind doar de „rebeliunea unor comune romînești din districtul Hațegului pe timpul holerei despre care începură să creadă și rominii că domnii au adus acea boală teribilă peste ei pentru ca să-i stingă de pre pămînt“⁶.

Cu toate că „revolte sîngeroase nu s-au întîmplat“, totuși epoca de la începutul veacului XIX pînă la 1848 a dat mult de lucru stăpînirii, fiind necesare măsuri serioase împotriva „oamenilor răi“ sau „a aprinzătorilor“. În orice caz în Transilvania, ca și în fostul județ Bihor, era o stare de adinci nemulțumiri și a lipsit doar scinteia care să aprindă focul revoluției. De aceea atît răscoala lui Tudor Vladimirescu cît și activitatea carbonarilor au avut o influență atît de mare aici încît au necesitat luarea de măsuri excepționale. În rîndul acestor măsuri se încadrează atît enciclica papii Pius al VII-lea, tipărită și răspîndită în părțile acestea în 1824, cît și măsurile în legătură cu regimentele grănicerești.

Încă în 1816, cînd holera a distrus sate întregi, iobagii din Transilvania erau convinși că ea a fost anume adusă de domni pentru a-i nimici pe ei. De altă parte problema urbarială ținea țărănimea într-o continuă stare de agitație. Opoziția marilor proprietari de pămînt în realizarea reformelor cerute alimenta din plin această situație. Mai mult, nobilimea va răpi pămînturile țărănești și pentru a-și apăra interesele ei de clasă, „bazîndu-se pe faptul că iobagii din Ardeal, în marea lor majoritate erau romîni iar nobilii în covîrșitoare parte, maghiari, considerau „ca antimaghiară“ orice îmbunătățire adusă situației iobagilor“⁷.

Tot în 1816 se descopere la București o organizație revoluționară secretă condusă de Mihail Gros, fost ofițer, originar din Transilvania. Organizația avea 150 de membri și scopul său n-a fost o oarecare țîlhărie, ci eliberarea adevărată a acestui principat de sub tiranie. Într-un raport se precizează că „toți sînt oameni din clasele de jos, refugiați și vagabonzi“. Și și-au propus „să organizeze aici o omorîre groaznică de boieri, ațîțînd poporul pentru răsturnarea totală a sistemului politic, la revoltă împotriva guvernului de aici, împotriva clerului, a nobilimii și partea nobilă a negustorimii, să-l arunce în abisul anarhiei prin momeala unei

⁶ Gh. Barițiu, o.c.p 580

⁷ V. Chereșteșiu, Contribuțiuni la istoria mișcărilor țărănești în Transilvania în anul revoluționar 1848. Studii și referate, partea a II-a, București, 1954. p. 1169.

pretinse eliberări de tribut și de iobăgie și în sfârșit tindeau să rupă Valahia împreună cu Moldova și Serbia de împărăția atotputernică⁸. Intre participanți, erau Daniel Kuhrschied din Bihor și un Mihail Radu din Salonta. Participarea acestor doi oameni din Bihor arată o stare revoluționară și mai ales legături cu mișcarea revoluționară de peste hotare.

Izbucnirea răscoalei conduse de Tudor Vladimirescu a produs o vie simpatie în rîndul iobăgimii din Transilvania. În multe sate din Transilvania se țin întruniri. Țăranii așteptau și răspîndeau zvonul că „va veni Toderăș și acolo, să-i scape de nobilii maghiari“. Spuneau că de pași vor juca în cizmele nobililor, deoarece după ce va termina Toderăș cu boierii din Țara Romînească, „le-o veni și rîndul „bolfalăilor“⁹. Se iau măsuri și prin biserică condemnîndu-se răscoala. Dar teama că răscoala s-ar putea extinde și în Transilvania, reiese și dintr-un raport din București al lui Fleischhagl către Metternich, în care își exprimă teama că: „spiritul de libertate și independență pe care Tudor și camarazii săi îl insuflară romînilor aspri și necăjiți, să nu cuprindă ca o boală molip-sitoare și pe romîni din Ardeal, care nici ei nu sînt mai bine tratați de stăpînii lor și ca aceștia, să nu recurgă și ei la o asemenea răscoală...“¹⁰.

Se vede însă că răscoala lui Tudor Vladimirescu a provocat nu numai îngrijorare, ci și măsuri excepționale. În februarie 1821, la izbucnirea răscoalei, se organizează cordonul militar spre Moldova și Muntenia. În martie, colonelul Anton Zatetzki trimite regimentului de grăniceri năsăudean un ordin în care arată că: „Majestatea Sa împăratul și regele cu preainalt autograf și-a exprimat intenția să sprijinească din toate puterile pentru suprimarea răscoalei ce a erupt acolo și pentru restabilirea liniștei publice...“ oprind să se dea rebelilor și conducătorilor acestora arme, muniții și mijloace de război¹¹. În același timp e pus în urmărire și Stoica Basiota¹² „om neliniștit“ care scăpînd de sub supraveghere la Iași, poate a trecut în Muntenia „ca să intre în serviciul rebelului stadosan“. Existînd însă teama că Tudor Vladimirescu „nu va lăsa neîncercat să sădească duhul nemulțumirii și al revoltei și în provinciile noastre mărginașe, și mai cu seamă între valahii înrudiți deaproape cu

⁸ S. Știrbu, Legăturile între răscoala din 1821 și mișcările de eliberare. În Studii și referate, p. II, p. 953.

⁹ Nichita Adăniloae, Boierii și răscoala condusă de Tudor Vladimirescu, p. 88, nota, București, 1956.

¹⁰ Ibidem, p. 101.

¹¹ Virgil Șotropa, Zavera din 1821 și regimentul năsăudean, în Anuarul Institutului de Istoria Națională, vol. IV, Cluj, 1929, p. 136 și urm.

¹² Bașotă!

partizanii săi prin origine și religie“ — apoi Basiota fiind bănuțit cĂ „își cĂștigase cunoștințe și legĂturi“ cu cei din Transilvania, comandantul regimentului de grĂniceri este îndrumat cu cea mai mare încordare „...sĂ-și aminteascĂ toatĂ atenția asupra numitului om primejdios... apoi sĂ controleze pe strĂinii care vin din Moldova și Muntenia dar mai cu seamă pe preoți, sentimentele acestora și vorbirile lor cĂtre popor“. În aprilie 1821 se atrage atenția ca nu cumva grĂnicerii sĂ fie ademeniți de partea rĂsculaților prin minciuni cĂ aceștia ar fi sprijiniți de ruși... Tot atunci de la Consiliul de RĂzboi sosea ordinul cĂ „sub grea pedeapsă se interzice orice contact atit cu secta carbonarilor italieni, cit și cu rebelii Ipsilanti și Tudor ori cu aderenții acestora“. Mai tĂrziu, autoritĂțile militare au luat mĂsuri pentru a împiedica societĂțile secrete ce au luat ființă în unele state germane de a ajuta pe rebeli¹³.

În aceste împrejurĂri se solidarizeazĂ papa și împĂratul în atingerea aceluiași scop: înĂbușirea mișcĂrilor de libertate și ale popoarelor asuprite din Transilvania.

Apostoliceasca Carte a papei Pius al VII-lea „în care se afurisește societatea de obște a Carbonarilor“, face parte dintre mĂsurile de asuprire și reprimare ale regimului feudalo-absolutist din acea vreme. Acesteia îi vor urma alte mĂsuri și mai hĂlĂrțte ale puterii de stat.

„Apostoliceasca Carte“ a fost imprimatĂ cu tiparul crĂeștii universitĂți din Buda, în 1824, așA cum reiese din anul paginei de titlu. În 1824 *Cartea* a ajuns la Sintandrei (regiunea Oradea) fiind și înregistratĂ în același an. Textul CĂrții a fost elaborat la Roma în anul 1821, la 13 septembrie. Cu numĂrul 3733/1822, „...acestei CĂrți apostolicești, încit cuprinderea ei drepturilor și orînduielilor crĂești nu se împotrivește, Placetul crĂiesc se dĂ. Din Consiliul Cancelariei CrĂești de Curte a Ungariei în Viena 22 martie 1822 ținutĂ, Nicolae Reiner, m.p.“.

Cartea s-a tradus și apoi s-a tipĂrit și în limba romînă, pentru cĂ în regiunile locuite de romini ale Ungariei și în Transilvania, nemulțumirea maselor țĂrĂnești contra stĂpĂnirii feudalo-absolutiste creștea tot mai mult.

¹³ *Virgil Șotropa, Zavera din 1821 și regimentul nĂsĂudean, în Anuarul Institutului de Istorie Națională, vol. IV, Cluj 1829, p. 136 și urm.*

Actul papal¹⁴ arată că mișcările revoluționare ale timpului vedeau cu adevărat în papalitate un dușman al eliberării popoarelor subjugate. Împotriva bisericii romano-catolice deci s-ar fi ridicat „...adesea ori atîția și așa înfricoșați potrivnici“..., dar mai ales atunci în sec. XIX, „în tristul acest veac al nostru“... considerat de capul ierarhiei catolice „a fi timpul cel de pre urmă“, căci s-au adunat „oameni răi“ împreună, care caută să atragă de partea lor pe credincioși „prin filosofie și deșeartă înșelăciune“...

Arătînd cît de mult se teme de mișcarea revoluționară, papa declară că țintește la „...sdrobirea acestei mulțimi de oameni“..., ale căror „secte“ se laudă că le-a descoperit și că „...asupra lor tare au strigat“... El recunoaște totuși, că „sectele“ revoluționare se înmulțesc tot mai mult, în special aceea a carbonarilor, pe ai cărei membri îi denunță că „Fățăresc ei cu adevărat o singuratică cinste și strădanie spre religia catholicească“...

Societatea carbonarilor e arătată ca periculoasă rînduiei feudale, pentru că membrii ei „...mai cu dinadinsul năzuiesc, ce fiește cui slobodă voie să deie a-și iscodi sie-și religie, de care să se țină din a sa minte și din a sa judecată [decît] care lucru mai primejdios altul nu se poate gîndi“, și să doboare scaunul papal. Carbonarii au moravuri rele, pentru că „...învață a fire slobod“ și „...a ucide pe cei ce nu vor ținea făcuta încredințare de a ascunde cele ce se ține de a lor societate“. Carbonarii, în loc să se supuie papei și împăratului și celorlalți slăpîntori ai timpului „...învață a fire slobod prin răscoale, a lipsi de a sa putere pre împărați, pre care cu cea mai mare nedreptate de obște tirani cutează a-î numi“.

Pentru a împiedica să se lărgească carbonarii, papa Pius al VII-lea arată că „...am socotit că trebuie într-un modru mai singuratic să se hotărască pedepse împotriva acestei societăți...“. Activitatea carbonarilor este afurisită, nimeni nu mai are voie a-i lua apărarea sau „... a o lăți în sălașurile și casele sale sau aiurea a o cuprinde și a o ascunde...“, ci s-o părăsească sub pedeapsa afuriseniei. Se mai poruncește să se ardă toate „...catehismurile și cărțile carbonarilor... și toate cărțile și scrisorile spre apărarea lor sau tipărite sau numai cu mîna scrise și pe fiește care credincios, sub acea pedeapsă a afuriseniei cei mai mari, în modrul mai sus zis nouă și următorilor noștri ținută, îl oprim vruna din pomenitele cărți a ținere sau a celire și poruncim ca acele sau episcopilor locului sau altora, care au a le primire să le deie“. Terminînd amenințările și îndrumările sale spirituale polițienești, papa poruncește ca nu numai

¹⁴ A se vedea anexa.

Cartea sa, ci și copiile ei să fie respectate și ascultate, căci cine nu s-ar supune celor poruncite „...să știe că mînia puternicului dumnezeu și a sfinților apostoli Petru și Pavel și-o va cîștiga“.

Cartea papală a fost difuzată în toată lumea, fiind cetită și în bisericile satelor romînești din Bihor. Blestemele și amenințările ei au impresionat spiritele naive ale țăranilor din acea vreme, contribuind, alături de teroarea deslănțuită de aparatul represiv al statului habsburgic, la înăbușirea freamătului revoluționar stîrnit și în Transilvania de răscoala lui Tudor Vladimirescu .Cu toate acestea, nemulțumirea maselor a crescut, izbucnind la 1848 într-o furtună care a zdrobit sistemul feudal de organizare a societății transilvănene.

Seneca Contra

APOSTOLICUSCA CARTE

PRESENTELEGI

EVLAIVIE PAPĂ al VII.

IN QUARE SE AFURISESTE SOCIETATEA DE OBSTI

CARBONARIILOR

IN BUDA
cu tyarul Krester, Universitate Unguresti din Pesth

1824

19/9. A supra Besericea, pre quare Inus 'Christos Măntuitorul' nostru o au intemeatu pre petra tare, si dopó insusi fogăduintia lui Christos. porțile iadului nu o voru invinge nique odinodra, adese ori a tătia, si asia de infricosati protivnici s' au sculatu, quātu de nu ar fi mislocitu Duameteasca aquea fogăduintia, quare nu pote trece, s' ar vedea a fire de remutu, qua nu cumva fiendu incungiurata cu poterea, cu măestriile, si cu violenta loru, de totu si peră. Inse que s'au intemplatu in timpurile dinainte, aqueast anché, si mai cu de dinsul' s'au fiectu in tristul' aquesta véchu al' nostru, quare se vede a fire timpul' aquea mai de pre urmă: de multu inainte prin Apostoli spusu, in quare (1) voru veni batjocoritori, quarii voru ambia dopó postele sale que le au curate. Pentru ché quine nu sei, quātă multime de ómeni rei in aqueste forte grele timpuri s'au adunatu impreună a supra Domnului, si a supra Christosului lui, quare despre aquea mal. cu de dinsul' se ingrigescu, qua inșelându pre credinciosi prin Filosofie, si deserta înșelăciune (2) si desmētându si dela învătatura Besericea, insusi Besericea (maquarche se străduescu in desertu) si o slăbescă, si si o restórne. La quare qua mai pre usior si pótă veni, quei mai mulți dintre ei au adunatu inșogiri, si cete ascuose, din quare asteptă ché mai pre usior pre mulți forte voru trage in societatea legăturai, si a foră de legilor sale.

Aquum de multu aquestu sântu scaunul, obtinendu aqueste secte, a supra toru tare au strigatu, si svaturite, quare împotriva Religiei, si împotriva societăței politicești intru ascunsu de dēngi s'au fiectu, le au descoperitu. Aquum de multu strădania tutureru spre aquea o au acțiatu, qua si grigescă, si nă pótă aqueastă sectă a isprăvl aquea que reu cugetă. Inse lucru vrednicu de durere cumchē aqueste a Scaunului Apostolicescu strădanii nu aquea svērsitu l'au avutu quarel' asteptă; si cumche ómenii quei rei nique o dată dela prepusul' siliu n'au încetatu, de unde mai pre urmă au isvoritu aquele rele, quare noi insusi le vedemu. Ba anché ómenii, a quiorora mândrie se totu inaltă, anché si nōne ascunsē societăți au indresnitu a facere.

Trebuie in aquestu locu si se pomenescă Societatea quare nu de multu au Resaritu, in Italia, si in alte Tēri forte tare s'au lățitu, quare maquarché in mai multe Secte e împetită, si dopó a loru declinare, osebite man quōte o dată ieu, cu lucrul

tatez legăturii, și a foră de legilor sale.

Aquum de multu aqvestu sanya scaunul, obținendu aqveste secte, a supra loru tare au strigatu, și svaturile, quare impotriva Religiei, și impotriva societăței politicesti intru ascunsu de dărgi s'au făcutu, le au descoperitu. Aquum de multu strădania tuturorū spre aquea o au acifatu, qua și grigescă, și nu pôta aqueastă sectă a isprăvl aquea que reu eugetă. Inse lucru vrednicu de durere cumchē aqveste a Scaunulū Apostolicescu strădanii nu aquela svērsitu l'au avutu quarel' asteptă; și cumche ômenii quei rēi niqve o dată dela prepusul' siu n'au incetatu, de unde mai pre urmă au isvoritu aquele rele, quare noi' insugi le vedemu. Ba anchē ômenii, a quiorora mândrie se totu inaltă, anchē si nôue ascunse societăți au îndresnitu a face.

Trebue in aqvestu locu si se pomenescă Societatea quare nu de multu a. Re-saritu, in Italia, și in alte Teri forte tare s'au lăpitu, quare maquarchē in mai multe Secte ē impărtită, și dopo a loru desclnire, osebite nume quōte o dată ieu, cu lucrul' totusi, cu împărtășirea judecăților, și a foră de legilor, și cu o ôre quare legătură intră sine făcută, una ē, și a Carbonarilor mai virtosu se obicinuesce a se chemare. — Fățierescu ei cu adevveratu o singuratică cinste, și strădanie minunată spre Religia Catholicescă, și spre persona, și avatiătura Mântuitoriu lui nostru Isus Christos, pre quare anchē și a societăței sale ocărnuitoriu, și avatiătoria cutesă a P' nemi. Inse cuvinte le aqveste, quare mai moii se vedu de quātu oleul', nu sūnt altă foră săgeti spre a ră-nire mai lesne pre quei foră de grigē, intrebuiatiare de ômenii quei inselători, quaril vinu in vestmintele oilor, inse din launtru sūnt lupi răpitori.

Cu adevveratu aquelu forte strinsu juramēntu, cu quare, urmāndu Priscilliani-stelor quelor de demultu, fogăduescu, cumchē niqve intr'una tēmpu, niqve intr'o in-tēm.

(1) In Epist. S. Iulii Apot. c. 12.

(2) Colos. c. 3. v. 8.

hindu che in d'ensul' totu de una principatul. (1) Cathedra Apostolicești s'au pomenit,
cu quea mai mare ură nevălescu, si quele mai primesdiosé le cugetă.

Dintru aquelesi mărturii se vede enă che nu mai puçian primesdiosé sînt
poruncile quare societatea Carbonarilor le ânviată despre neravuri, (maquarche cu in
credintiare se făleste, cum che d'ensa posteste dela ômenii sîii, qua dragostea, si totu
felul de virtute si o lucrășă, si si o severășcă, si cu strădanie de totă reutatea si se
ferășcă) pentru che pofitior ne curate ~~d'ora rustine~~ parvameste, ânviată a fire slohod a
ucidere pre quei que nu voru țenea făcută incredintiare de a ascundere quele que se
țena de aforu societate; si maquarche mai marele Apostolilor Petru porunceste, qua
Crestinii (2) si se plece la totă Zădirea omenășcă pentru Dumnezeu; ori Impăratului,
qua quehă mai mare; ori Domnilor, qua quelor trâmise de d'ensul' — si Pavel Apo-
stolul (3) ânche porunceste, qua totu sufletul' poterilor quelor mai inalte si fie supusu;
totuși aqueași societate ânviată a fire slohod prin rescote a lipsi de a sa potere pre Im-
părați, pre quarii, cu quea mai mare ne dreptate, de obste tirani eutășă a i muni.

Aqueste darô, si altele asemene a aquestei Societăți dogme, si porunci sînt,
din quarele mai deunădi in Italia aquele fôră de legi au esitu, de Carbonari făcute, qua-
rele ômenilor quelor eylavnicii, si de omenie asia mare intristare au agonisitu. Noi dre-
ptu aquea pășitori casci lui Israil, quare e sânta Biserică, fiindu puși, si dopô păto-
rășca a nostra dirigitorie indetorindune a greigire, qua nu cumva Duomedeșca turmă,
nôă de susu incredintiată, vre o paguhă si pătinescă; judecăm, intr'o întômplare asia
grea, a nu ne potere conteni de la împedecarea ne curateleor aquestor nisăni a omenilor
aquestora. Ne miscăm si cu pilda vrednicilor de pomenire a quelor mai înainte de noi
a lui Climent XII, si a lui Venedictu XIV. Dintră quarii unu' 29. Maiu 1730 in Con-
stitutia: *In eminenti*; altul' 17. Junie 1741 in Constitutia: *Providas*, au opritu, si au
afurisitu Societățile; *dei liberi muratori, seu franc maçons*, seu cu ori quare altu
nume dopô a Țărilor, si a Limbiloru desclămire sînt chemate. A aquestora societăți
d'ora odraslă, seu intru adeveru urmare trebuie si se socotășcă aqueasta a Carbonarilor
societate. Si maquarche cu d'oe porunci, din a noastră Secretarie a statului date, aque-
stă societate strinsu o amu opritu, totuși aquestora mai susu numiti a i nostri mergé-
tori înainte urmându, amu socositu a trebuie intr'unu modru mai singuraticu si se ho-
tărășcă

tărăscă grele pedepse în potriva aqwestei societăți, fiindu ché Carbonarii de obste dicu, cum ~~de~~ dēnsii în aqweste două a lui Climent XII, și a lui Venedicū XIV constituții nu ac cuprindu, niqwe judecâței, și pedepselor în dēnsele aqedate nu sūnt supuși.

Ascultându dreptu aquea pre alēsa adunare a cinstitor Fraților nostri, a sântei Bisericeei Romane Cardinali, și din svatul' lorū, precum și din insul' al' nostru indemnū, și din ore quare sciintă, și cu amiruntul' făcūta judecare, și din plinirea poterei Apostolicesti, mai susu disa societate a Carbonarilor, seu cu ori quare altu nume chemată, a ei cinuri, adunări, strinsori, insociri, lucrū de adunare, judecāmu, și hoterimū, și se oprēscă, și si se afurisēscă, pre cum prin aqueastă în veci statornicō a nostră Constitutiō le și oprimū, și le afurisimū.

Pentru aquea tuturorū, și fiesce quārnū credinciosu a lui Christosu, ori de que statu, trēptă, sōrte, rēndu, vrednicie, seu cinstē, fie mirēni, fie clerici și de cinul' mirenescu, și de cinul' călugărescu, și quelor de osebită pomenire vrednici, suptu detoria sântei ascultări, strinsu poruncimū, qua nu cumva quineva ori subtu que pretextu, și îndresnēscă, și si cutēsă mai susu disa societate a Carbonarilor, seu cu ori quare altu nume numită a o lua, a i pārtini, a o lāti, în selayurite, și în căsile sale, seu a ire a o cuprinde, și a o ascunde; cu dēnsă, seu cu ori quare trēptă a ei a se insoci, intr'ēnsa a se aduna, și a fire de faciē, privilegiu, și îndēmānare a facere qua ore unde și se adune, ei cu queva a i șerbire, seu în ori que chipu svatu, ajutoriu, seu pārtinire, apriatu, seu în ascunsu, prin sine, seu prin altul', de a prōpe, seu pe de parte ūi dare; seu pre altū a i dogeni, a i indenina qua în aquestă societate, seu în ori quare trēptă a ei și se scrie, și se numere, seu și fie de faciē instr'ēnsa, pre dēnsa în ori que modru și o ajute, și si i pārtinēscă: qui de aquea societate, de cinurile, cetele, adunările, și strinsorile ei de totu și se contēnēscă, suptu pedēpsa afurisirēi, quate cu ēnsa faptă, fōră de niqwe o vestire, va cădeā spre quei que mai susu diselor se voru împotrivi, astā quātū deslegare de aquea afurisirē, a fōră de ōra morței, dela nimene altul' fōră numai dela Noi, seu dela Patriarhul' Romel, quare va fi în aquestū tēmpu, și potă dēbāndi.

Datu in Roma la sânta Marie quea mai mare in anul' întropăvea Domnului o mîle optu sute douăzeci și unu, 13. Septemvrie, a Patriarhatului nostru in anul' 22. J. Card. Prö-Dataru-H. Card. Consalvi. — S'au vidutu in curie D. Testa, + in locul de plumbu F. Lavizzariu. — In dia, luna, și anul' nrai susu disu, aqueastă Carte Apostolicăscă s'au lipitu, și s'au vestitu la usile Besericilor Lateranei, vaticanei, și Liberianei, pre cum și a Cancellariei Apostolicesti, a Curței Inocentiane, și in alte obicnute locuri, prin mine Vincentie Benaglia Curs. Apost. Felix Castellaci, Mag. Curs.

3733. 1822. Aquestei Cărți Apostolicesti, in cătu cuprinderea ei drepturilor, și Orînduelelor Crăesci nu se împotrivesce, Placetul' Crăescu se dă. Din Consiliul, Cancellariei crăesci de curte a Ungariei. In Viena 22 Martie 1822 țenutu. Nicolae Rajner. m. p.

copiat
131958
T.L.R.

